

Εργαστήρι 2: «Το κρυμμένο πρόσωπο του ναζισμού»

Το εργαστήρι αυτό έχει ως σκοπό να αποκαλύψει την καλά φροντισμένη ρητορεία του μισαλλόδοξου ναζιστικού λόγου, να δείξει τη δύναμη της μάζας και τη δυσκολία αντίστασης σε αυτήν και να προβληματίσει σχετικά με τις μορφές της προπαγάνδας ώστε να αποδομηθεί και να απαξιωθεί κάθε φασιστική και ναζιστική ιδεολογία που αντιστρατεύεται τη δημοκρατία. Οι μαθητές συνειδητοποιούν πως η ναζιστική ιδεολογία και πρακτική αποστρέφεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, αρνείται δηλαδή την αξία της ανθρώπινης ζωής.

Με μια σειρά βιωματικών δραστηριοτήτων οι μαθητές μεταφέρονται στη Γερμανία της εποχής πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, βιώνουν το κλίμα της εποχής, «ηλεκτρίζονται» από τη δύναμη της μάζας, παρατηρούν το «πάθος» των λόγων του Χίτλερ, ανακαλύπτουν τη «μαγεία» της προπαγάνδας και οδηγούνται στην αποκάλυψη του κρυμμένου προσώπου του ναζισμού.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ:	Στους μαθητές της Γ' τάξης του Γυμνασίου.
ΣΤΟΧΟΙ:	• Να ενημερωθούν οι μαθητές για το πρόγραμμα του κόμματος των ναζί και να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους αυτό το πολλά υποσχόμενο κόμμα ψηφίστηκε από τον γερμανικό λαό. • Να συνειδητοποιήσουν ότι για τη ναζιστική ιδεολογία και πρακτική τα ανθρώπινα δικαιώματα, δηλαδή ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής ως πρωταρχικής αξίας, είναι έννοια ανύπαρκτη, προγραμματικά ασύμβατη με το ναζιστικό τρόπο σκέψης και δράσης. • Να διακρίνουν τις μεθόδους και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο ναζισμός για να πείσει. • Να ανακαλύψουν πώς λειτουργεί η προπαγάνδα και γιατί η φασιστική ρητορική είναι ελκυστική. • Να προβληματιστούν σχετικά με τη δύναμη που ασκεί η μάζα στα άτομα. • Να αναπτύξουν ικανότητες αυτογνωσίας και δεξιότητες ενσυναίσθησης. • Να ενθαρρυνθούν να υιοθετήσουν συμπεριφορές που προάγουν τις δημοκρατικές αξίες. • Να αποκτήσουν συνείδηση της κοινωνικής και πολιτικής τους ευθύνης για τη διατήρηση και υποστήριξη της ειρήνης.
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ:	Δύο διδακτικές ώρες

ΓΝΩΣΤΙΚΑ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ
ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕ
ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ
ΣΥΝΔΕΘΕΙ:

1. Ιστορία Γ΄ Γυμνασίου, Κεφ. 10ο , Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η Ελλάδα, Ενότητες 45-48.
2. Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, Ενότητες 5-6, Ειρήνη-Πόλεμος, Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών.
3. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου, Κεφ. 8ο, Τα πολιτεύματα και το Σύνταγμα, Κεφ. 12ο, Δικαιώματα και Υποχρεώσεις, Κεφ. 14ο, Η Διεθνής Κοινότητα, Ενότητα Ανθρώπινα Δικαιώματα.
4. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου, Μπ. Μπρεχτ, Για τον όρο μετανάστες, Α. Φρανκ, Από το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ, Μ. Αξιώτη, Από δόξα και θάνατο.
5. Σχολική γιορτή για την 28η Οκτωβρίου.

ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ:

- Βιντεοπροβολέας και σύνδεση στο διαδίκτυο
- Σχολικός πίνακας
- Χάρτης της Ευρώπης σε απλή ή διαδραστική μορφή
- Καρτέλες με τα γεγονότα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (δίνονται στο [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α](#))
- Πηγές και φωτογραφίες (δίνονται στα [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ Β, Γ, Δ, Ε, Η, Θ, Ι, ΙΑ, ΙΒ](#))
- Φύλλα εργασίας (δίνονται στο [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ, Ζ](#))
- Power point (προαιρετικά)

ευνέχεια →

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1η διδακτική ώρα (1Χ45΄)

Προϋπάρχουσα γνώση: Απαραίτητη για την επιτυχία του εργαστηρίου θεωρείται η προϋπάρχουσα γνώση πάνω στην οποία θα «οικοδομηθεί» η διδασκαλία (κοινωνικός εποικοδομητισμός). Οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν τα βασικά γεγονότα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ουσιαστικά το εργαστήρι αυτό αποτελεί ένα μάθημα συνέχειας και εμπέδωσης της ενότητας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Αφόρμηση (15 λεπτά): Για την ανάκληση αυτής της γνώσης αλλά και για να αποκτήσουν οι μαθητές μια εποπτεία του χώρου και του χρόνου στον οποίο συνέβησαν τα γεγονότα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου προτείνεται το εξής παιχνίδι:

Κάθε μαθητής παίρνει τυχαία μια καρτέλα από αυτές που υπάρχουν στο [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α](#) στην οποία αναγράφεται ένα γεγονός του πολέμου και η αντίστοιχη ημερομηνία. Στον πίνακα έχουμε τοποθετήσει τον χάρτη της Ευρώπης σε απλή ή διαδραστική μορφή. Κάθε μαθητής ανάλογα με την καρτέλα του πρέπει να εντάξει το γεγονός στον χάρτη σε σωστή χρονολογική σειρά.

Το παιχνίδι αποσκοπεί σε απλή τοποθέτηση των γεγονότων κατά χρονική ακολουθία, με βάση την πληροφορία της καρτέλας που έχει κάθε μαθητής. Ο εκπαιδευτικός προσθέτει, κατά την κρίση του, κάποια σχόλια και πληροφορίες για να αποκτήσουν οι μαθητές μια πληρέστερη γνώση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Για το συγκεκριμένο παιχνίδι προτείνεται ο διαδραστικός χάρτης που βρίσκεται στη διεύθυνση:

European Theatre of World War II <http://www.youtube.com/watch?v=j7s1-jz-UMI>

Από τις 27 καρτέλες με τα γεγονότα του πολέμου του [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Α](#) έχουν παραλειφθεί τα γεγονότα που αφορούν την Ιαπωνία, με εξαίρεση τη ρίψη των ατομικών βομβών. Αυτό έγινε επειδή ο επιλεγμένος χάρτης δεν αναφέρεται σε αυτά. Ωστόσο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε έντυπο παγκόσμιο χάρτη και να συμπεριλάβουμε και τα υπόλοιπα μέτωπα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Παράδειγμα χρήσης του διαδραστικού χάρτη:

Ο μαθητής που πήρε την καρτέλα η οποία αντιστοιχεί στο 3.50 του βίντεο του διαδραστικού χάρτη:

6/6/1944 | Ημέρα D- Οι Σύμμαχοι αποβιβάζονται στη Νορμανδία

Πρέπει να σηκωθεί και να παρουσιάσει την απόβαση στη Νορμανδία μετά από την απόβαση στη Σικελία και πριν από την απελευθέρωση του Παρισιού.

Παράδειγμα χρήσης ενός κοινού παγκόσμιου χάρτη:

Ο μαθητής που πήρε την καρτέλα:

6/6/1944 | Ημέρα D- Οι Σύμμαχοι αποβιβάζονται στη Νορμανδία

Πρέπει να δείξει στον χάρτη τη Νορμανδία και να παρουσιάσει το γεγονός μετά από την απόβαση στη Σικελία και πριν από την απελευθέρωση του Παρισιού.

Δραστηριότητα 1: Ναζιστική συγκέντρωση (15 λεπτά)

Στην πρώτη αυτή δραστηριότητα ο εκπαιδευτικός επιδιώκει να μεταφέρει στους μαθητές το κλίμα των συγκεντρώσεων του Χίτλερ στη ναζιστική Γερμανία. Για να γίνει αυτό κατανοητό χρειάζεται οι μαθητές να έχουν ενημερωθεί σχετικά με τις συνθήκες ζωής στον Μεσοπόλεμο και κυρίως την οικονομική κρίση του 1929 και τις συνέπειές της στη Γερμανία (ανεργία). Ενδεικτικά για τον σκοπό αυτό παρατίθενται ένα κείμενο που αφορά τη μαρτυρία ενός Γερμανού άνεργου ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β](#)) καθώς και ανάλογο φωτογραφικό υλικό ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ](#)).

Ακολουθεί η προβολή ενός βίντεο από τη ναζιστική συγκέντρωση στη Νυρεμβέργη το 1934. Το βίντεο που έχει επιλεγεί είναι αυθεντικό και παρουσιάζει το πλήθος που επευφημεί. Οι μαθητές καλούνται να το παρακολουθήσουν με ιδιαίτερη προσοχή.

As πάμε τώρα σε μια συγκεκριμένη ιστορική στιγμή να παρακολουθήσουμε ένα ιστορικό γεγονός. As πούμε ότι είστε Γερμανοί στη Νυρεμβέργη το 1934 και βρίσκεστε σε μια πολιτική συγκέντρωση. Προσπαθήστε να φανταστείτε τον εαυτό σας μέσα σε αυτό το πλήθος. (Έχετε πάει ποτέ σε πολιτική συγκέντρωση ή σε ροκ συναυλία; Το πλήθος σας «ηλεκτρίζει», σας συμπαρασύρει). Βρείτε ένα συγκεκριμένο πρόσωπο και φανταστείτε ότι είστε αυτό. Δώστε σε μια φράση το όνομα και την ηλικία σας και χαρακτηρίστε τη συγκέντρωση. Σημειώστε πώς αισθάνεστε.

<http://www.youtube.com/watch?v=3y3nxJulke8&bpctr=1357465724&bpctr=1358765061&bpctr=1358765073> (τα δύο πρώτα λεπτά 0.00-2.45).

Οι μαθητές, αφού παρακολουθήσουν με προσοχή το δίλεπτο βίντεο, απαντούν στις προηγούμενες ερωτήσεις (βλ. [Φάκελος για τον εκπαιδευτικό](#), Κείμενα προσανατολισμού).

Παραδείγματα απαντήσεων μαθητών: Α. *Είμαι ο Χανς, 10 ετών, παίζω ταμπούρλο μέσα σε αυτόν τον κόσμο και αισθάνομαι πολύ χαρούμενος, ενθουσιασμένος που συμμετέχω σε μια τέτοια μεγαλειώδη συγκέντρωση. Περιμένω με αγωνία να δω από κοντά τον Χίτλερ.* Β. *Γίνεται χαμός. Υπάρχει πάρα πολύς κόσμος. Είναι όλοι ανυπόμονοι. Είμαι ένα αγόρι στην πρώτη σειρά. Με λένε Κουρτ, είμαι περίπου 15 ετών.* Γ. *Δεν μπόρεσα να ξεχωρίσω κάποιον. Είναι πάρα πολλοί και πρόσεξα αυτούς που είναι πίσω και στριμώχνονται. Προσπαθώ να δω. Νιώθω άβολα μέσα σε τόσο κόσμο.*

Ο εκπαιδευτικός ενισχύει τα όσα είπαν οι μαθητές μεταφέροντάς τους τα λόγια του Γάλλου συγγραφέα Ντενί ντε Ρουζμόν, ο οποίος βρισκόταν μέσα στο πλήθος σε μια από αυτές τις συγκεντρώσεις:

«Ο Ντενί ντε Ρουζμόν μας αφηγείται πως είχε σταθεί στο κέντρο ενός πυκνού πλήθους, που περίμενε την άφιξη του Χίτλερ. Οι άνθρωποι γύρω του είχαν αρχίσει να ανυπομονούν, όταν φάνηκε, στο βάθος βάθος μιας λεωφόρου, μικροσκοπικός στο ξέμακρο, ο Φύρερ με την ακολουθία του. Από μακριά ο αφηγητής είδε το πλήθος να καταλαμβάνεται προοδευτικά από ένα είδος υστερίας επευφημώντας σαν τρελό τον απαίσιο εκείνο άνθρωπο. Η υστερία απλωνόταν, προχωρούσε με τον Χίτλερ μαζί σαν πλημμυρίδα. Στην αρχή, ο αφηγητής έμεινε έκπληκτος από αυτήν την παράκρουση. Όταν, όμως, ο Φύρερ πλησίασε για καλά και η γενική υστερία μεταδόθηκε και στους ανθρώπους που βρίσκονταν πλάι του, ο Ντενί ντε Ρουζμόν ένιωσε μέσα του αυτή τη λύσσα να τείνει να τον κατακτήσει και τον ίδιο, αυτή η παράκρουση τον “ηλεκτρίζε”[...].¹

[Εναλλακτικά οι μαθητές μπορούν επίσης να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν μια φωτογραφία από αυτές τις συγκεντρώσεις, όπως αυτή που παρατίθεται στο [Παράρτημα Δ](#)].

συνέχεια →

1. Το κείμενο βρίσκεται στον πρόλογο του θεατρικού έργου του Ιονέσκο (2009) *Ρινόκερος*. μτφ. Ερρίκος Μπελιές. Αθήνα: Κέδρος.

Δραστηριότητα 2: Ο λόγος του Χίτλερ (15 λεπτά)

Χρησιμοποιώντας ένα άλλο βίντεο χωρίς υπότιτλους αφήνουμε τα παιδιά να ακούσουν τον Χίτλερ να μιλάει και τους ζητάμε να προσέξουν τη γλώσσα του σώματος και να προσπαθήσουν να καταλάβουν τι λέει χωρίς φυσικά να ξέρουν γερμανικά.

As ακούσουμε ένα απόσπασμα από τον λόγο του Χίτλερ... Τι φαντάζεστε ότι λέει; Προσέξτε και σχολιάστε επίσης την ένταση της φωνής, το ύφος και τις κινήσεις των χεριών.

<http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=QtG7Wa188dg> (ένα μέρος του: 1.36' -3.40')².

Ο καθηγητής βοηθά τους μαθητές να παρατηρήσουν τη στάση του σώματος, τις κινήσεις των χεριών, την κατεύθυνση του βλέμματος, τις επαναλαμβανόμενες λέξεις, την ένταση της φωνής, τις επιτηδευμένες παύσεις, τις αντιδράσεις του πλήθους, το στήσιμο της όλης παράστασης του Χίτλερ (βλ. [Φάκελος για τον εκπαιδευτικό](#), Κείμενα προσανατολισμού).

Παρατηρήστε πώς εκπέμπονται μηνύματα κύρους, αυθεντίας, δύναμης, καθησυχαστικής βεβαιότητας μέσω των μελετημένων θεατρικών κινήσεων του ηγέτη.

3

συνέχεια →

2. Το συγκεκριμένο απόσπασμα του λόγου του Χίτλερ σε μετάφραση έχει ως εξής: «Όταν το κόμμα αποτελείτο μόνο από επτά μέλη είχε ήδη δύο αρχές. Πρώτον ήταν ένα κόμμα με αληθινή ιδεολογία και δεύτερον ήθελε να είναι η μία και μοναδική δύναμη στη Γερμανία που δεν συμβιβάζοταν. Έπρεπε να παραμείνουμε στη μειοψηφία γιατί έτσι προωθήσαμε τα πιο πολύτιμα στοιχεία, τον αγώνα και τη θυσία για το έθνος, τα οποία πάντα στήριξε η πλειοψηφία και όχι η μειοψηφία. Αυτή η φυλετική ανωτερότητα του Γερμανικού έθνους του δίνει την περηφάνια και τη δύναμη να διεκδικήσει την ηγεσία του ράιχ και του γερμανικού λαού. Ο γερμανικός λαός υποτάσσεται στην ηγεσία αυτή όλο και περισσότερο. Ο γερμανικός λαός είναι ευτυχισμένος συνειδητοποιώντας ότι ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο όραμα αντικαταστάθηκε οριστικά από μια σταθερή δύναμη».

2η διδακτική ώρα (1Χ45΄)

Δραστηριότητα 3: Τα 25 σημεία του προγράμματος του κόμματος των ναζί (30 λεπτά)

Εργασία σε ομάδες (Ο αριθμός και η σύσταση των ομάδων ποικίλλει ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης).

Οι μαθητές μπορούν να χωριστούν σε ομάδες χρησιμοποιώντας την καρτέλα που επέλεξαν στην αφόρμηση, δηλαδή να τοποθετηθούν σε ομάδες ακολουθώντας τη χρονολογική σειρά των γεγονότων (η πρώτη ομάδα π.χ. αποτελείται απ' όσους μαθητές ασχολήθηκαν με τα πρώτα πέντε γεγονότα, η δεύτερη με τα πέντε επόμενα κ.ο.κ). Σε κάθε ομάδα δίνουμε ένα φύλλο εργασίας ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ](#)) και το «Πρόγραμμα των 25 σημείων»³, το οποίο εξαγγέλθηκε από το κόμμα των ναζί στις 24 Φεβρουαρίου 1920 ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε](#)).

Την προηγούμενη διδακτική ώρα, στο βίντεο με τον λόγο του Χίτλερ, σχολιάσαμε τον τρόπο που μιλούσε, τη δυναμική παρουσία του, τον ενθουσιασμό με τον οποίον ανταποκρίνονταν οι μάζες στα λόγια αυτά. Τώρα θα ήθελα να συζητήσετε σε ομάδες "Τι ακριβώς υπόσχεται στον γερμανικό λαό;" και "Πώς αισθάνεστε και τι σκέπτεστε για αυτές τις υποσχέσεις;" Στοιχεία σας δίνονται από τα 25 σημεία του προγράμματος του κόμματος των ναζί, όπως διατυπώθηκαν το 1920. Σας δίνεται επίσης ένα φύλλο εργασίας για να μελετήσετε καλύτερα το πρόγραμμα αυτό.

Οι μαθητές συμπληρώνουν το φύλλο εργασίας (5 λεπτά) και το χρησιμοποιούν για να συμμετέχουν στη συζήτηση που ακολουθεί σχετικά με τα όσα σημείωσαν.

1 Στη συζήτηση αυτή αναδεικνύονται, ανάλογα με τις διαθεσιμότητες της τάξης και τις επιλογές του εκπαιδευτικού, κάποια από τα βασικά θέματα του ναζιστικού προγράμματος: Εθνικισμός, επεκτατισμός, ρατσισμός, ξενοφοβία, αντικοινοβουλευτισμός, δίκαιο του αίματος, ισχυρή εξουσία, απέχθεια για τις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, απόλυτο πρωτείο του κοινωνικού συνόλου σε βάρος του ατόμου, κοινωνική πρόνοια και αντικαπιταλιστική ρητορική... (βλ. [Φάκελος για τον εκπαιδευτικό](#), Διευκρίνιση όρων).

(Στο [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ](#) δίνεται ενδεικτική καταγραφή των βασικών θεμάτων της ναζιστικής ιδεολογίας και πολιτικής όπως προκύπτουν από τα «25 σημεία»).

Πρέπει ιδιαίτερα να τονιστεί η παντελής έλλειψη αναφοράς στα ανθρώπινα δικαιώματα, το γεγονός δηλαδή πως για τη ναζιστική ιδεολογία και πρακτική η ανθρώπινη ζωή δεν έχει καμιά αξία, χαρακτηριστικό που αποτελεί τον πιο βασικό λόγο της απόλυτης αντίθεσης προς τον ναζισμό.

Η έλλειψη αναφοράς στα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να αναδειχθεί και συγκριτικά: Οι μαθητές καλούνται να συγκρίνουν το «Πρόγραμμα των 25 σημείων» με το δημοκρατικό και φιλελεύθερο Σύνταγμα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, που τέθηκε σε ισχύ το 1949, τέσσερα χρόνια μετά από τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ισχύει μέχρι σήμερα ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η](#)), καθώς και με το λεγόμενο Σύνταγμα της Βαϊμάρης ([ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ](#)), δηλαδή το γερμανικό Σύνταγμα που κατήργησε ο Χίτλερ μετά από την άνοδό του στην εξουσία το 1933.

συνέχεια →

3. <http://el.wikipedia.org/> (26-5-2013)

1

Η συζήτηση και η ανάδειξη των πιο πάνω κεντρικών ιδεολογικών και πολιτικών θέσεων του ναζισμού κατατείνει στη διαπίστωση πως, παρ' όλα αυτά, οι ναζιστές:

- *εξιδανικεύοντας και ωραιοποιώντας την πολιτική τους*
- *εκμεταλλευόμενοι την οικονομική κρίση και την ανασφάλεια των πολιτών, τον πληγωμένο εθνικό εγωισμό τους*
- *δημαγωγώντας πως για όλα τα δεινά τους υπεύθυνοι είναι οι ξένοι, οι πλούσιοι, οι πολιτικοί, οι μετανάστες, οι κομμουνιστές και οι Εβραίοι*
- *δίνοντας απλουστευτικές και ευκολονόητες «λύσεις» στα σύνθετα κοινωνικά προβλήματα*
- *εκμεταλλευόμενοι τα κατώτερα αλλά υπαρκτά ένστικτα της ανθρώπινης φύσης*
- *κάνοντας με μαεστρία επίκληση στο συναίσθημα και στην αυθεντία και όχι στη λογική, στην προσωπολατρία του ηγέτη-πατέρα, που αυτός ξέρει πού θα οδηγήσει το έθνος και τον λαό*
- *χρησιμοποιώντας την τέχνη της προπαγάνδας, τα εντυπωσιακά σχήματα λόγου, τα συνθήματα και τα σύμβολα, τη ρητορική των μυθικών τελετών και των μεγάλων συγκεντρώσεων*

κατάφεραν να κάνουν τους Γερμανούς της εποχής, όπως τον Χανς της δραστηριότητας της προηγούμενης διδακτικής ώρας, να αισθάνονται ξεχωριστοί, δυνατοί, όμορφοι, ασφαλείς, κυρίαρχοι, χρήσιμοι και πολύ σημαντικοί, προκειμένου να υλοποιηθεί ένα μαζικό πρόγραμμα, που κάποιος μεγαλοφυής ηγέτης ετοίμασε γι' αυτούς.

[Το βίντεο «Ονομάζομαι Μάσα και είμαι δεκατριών και νεοναζί» <http://www.youtube.com/watch?v=-8MZyB2icg8> καταγράφοντας τους λόγους της γοητείας του νεοναζισμού στη σημερινή ρωσική νεολαία, είναι βοηθητικό για την υποστήριξη από τον εκπαιδευτικό της πιο πάνω συζήτησης].

Δραστηριότητα 4: Προπαγάνδα (15 λεπτά)

Για να ενισχυθεί και να γίνει σαφές στους μαθητές ότι το κόμμα των ναζί εκτός από τα «ωραία λόγια» χρησιμοποιούσε και άλλα μέσα για να προσελκύσει τους οπαδούς του και να πείσει για την ανωτερότητα της άριας φυλής και του γερμανικού έθνους, ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στην τάξη τις διάφορες μορφές προπαγάνδας που χρησιμοποιήθηκαν.

Ενδεικτικά παρατίθενται στο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι) αφίσες της εποχής που απεικονίζουν οικογένειες και παιδιά. Με αφορμή αυτές τις αφίσες ο εκπαιδευτικός σχολιάζει:

- την άρια οικογένεια (όλοι είναι ξανθοί, όμορφοι και γυμνασμένοι. Ο θεσμός της οικογένειας υποστηρίχθηκε από τους ναζί με παροχή επιδομάτων γάμου, ενθάρρυνση πολλών γεννήσεων και μέριμνα για ανύπαντρες μητέρες. Ο στόχος της αναπαραγωγής της φυλής επιτεύχθηκε, αφού ο αριθμός των γεννήσεων εκτοξεύτηκε από το 1935 και μετά).
- την αντιμετώπιση της νέας γενιάς (όλοι οι νέοι υπηρετούν τον Χίτλερ, ο οποίος εμφανίζεται ως ο «μεγάλος πατέρας». Όλοι όσοι ήταν πάνω από 10 ετών ήταν υποχρεωμένοι να συμμετέχουν στη χιτλερική νεολαία).

Στη συνέχεια, και για να ολοκληρωθεί η παρουσίαση της προπαγανδιστικής πολιτικής των ναζί ο εκπαιδευτικός δείχνει στους μαθητές ένα ωρολόγιο πρόγραμμα από σχολείο θηλέων της ναζιστικής Γερμανίας (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ) και ασκήσεις-προβλήματα των μαθηματικών που διδάσκονταν στα σχολεία αυτά (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ). Από αυτές τις πηγές γίνεται φανερός ο έλεγχος που ασκούσαν οι ναζί στην εκπαίδευση με το πρόγραμμα κατάρτισης και προσηλυτισμού των νέων, ώστε να κερδίσουν την υποστήριξή τους και να τους ωθήσουν στην αποδοχή της ναζιστικής ιδεολογίας.

συνέχεια →

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

3

Προτείνεται η προβολή του ντοκιμαντέρ της Leni Riefenstahl, [Olympia](#). Οι πληροφορίες που δίνουμε για το ντοκιμαντέρ είναι ότι πρόκειται για φιλμ εξαιρετικής αισθητικής, στρατευμένο στις θέσεις του κόμματος. Στη συζήτηση που ακολουθεί ο εκπαιδευτικός εξηγεί πώς χρησιμοποιήθηκε από τη ναζιστική προπαγάνδα η αρχαία ελληνική τέχνη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

[Τα γεγονότα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

[Μαρτυρία Γερμανού ανέργου](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

[Ουρές ανέργων στη Γερμανία](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

[Ναζιστική συγκέντρωση στη Γερμανία](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε

[Το «Πρόγραμμα των 25 σημείων» του κόμματος των ναζί](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ

[Φύλλο εργασίας για το «Πρόγραμμα των 25 σημείων»](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ

[Τα βασικά θέματα της ναζιστικής ιδεολογίας και πολιτικής σύμφωνα με το «Πρόγραμμα των 25 σημείων»](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η

[Το Σύνταγμα της Ο. Δ. της Γερμανίας \(1949\) – αποσπάσματα](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ

[Το Σύνταγμα της Βαϊμάρης \(1919\) – αποσπάσματα](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

[Αφίσες με οικογένειες και παιδιά στη ναζιστική Γερμανία](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΑ

[Ωρολόγιο πρόγραμμα του 1935 για σχολείο θηλέων στη Ναζιστική Γερμανία](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΒ

[Προβλήματα Μαθηματικών σε σχολεία στη ναζιστική Γερμανία](#)

4. Το ντοκιμαντέρ *Olympia* της Leni Riefenstahl για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου το 1936 θεωρείται σήμερα ως μια εξαιρετικά σκηνοθετημένη και κεκαλυμμένη προπαγάνδα του ναζισμού.